

Příručka pro začleňování dětí s OMJ ve FZŠ Tábořská

Obsah

Úvod	3
Proces vzniku příručky	3
Pilotáž příručky	5
Shrnutí rolí v systému začleňování	6
Role ředitele / vedení školy	6
Role třídního učitele	6
Role koordinátorky vzdělávání žáků s OMJ	6
Role (dvojjazyčného) asistenta pedagoga	7
Specifická role dvojjazyčného asistenta pedagoga (DAP)	7
Role každého učitele na 1. i 2. stupni	7
Systém začleňování žáků s OMJ	8
Příprava na příchod žáka a jeho přijetí	8
Komunikace s rodiči	9
Začátek školního roku	10
Po příchodu nového žáka do školy na začátku nebo v průběhu školního roku	10
Zajištění výuky ČDJ	11
Podpora ve výuce	12
Dlouhodobá podpora žáků s OMJ	13
Metody výuky žáků s OMJ	15
Hlavní principy výuky žáků s OMJ	15
1. Úprava cílů hodiny a redukce učiva	15
Ukázka pracovního listu na téma „Netopýr“	17
Ukázka pracovního listu na téma „Savci“	18
2. Vizuální podpora v průběhu výuky	19
3. Podpurné aktivity v jednotlivých fázích hodiny	20
4. Práce se slovní zásobou a jazykové úkoly	21
Ukázka pracovního listu na téma „Plazi“	22
Přílohy	24
Jak zorganizovat schůzku s rodiči žáků s OMJ	25
Tipy z praxe pro online výuku žáků s OMJ	28
Osvědčené online nástroje	30

Úvod

Příručka je určena všem pedagogickým pracovníkům školy, slouží jako podpora pro jejich práci se žáky s OMJ a má doporučující charakter. Jejím cílem je popsat postupy podpory a začleňování žáků s OMJ ve škole tak, aby každý pedagog, který se setká s žákem s OMJ, věděl, jak dítě co nejlépe podpořit, případně na koho se ve škole obrátit. Příručka zachycuje současný stav i realistické optimální nastavení, ke kterému chce škola směřovat. Nově zavedená opatření i ambice, tj. to, co dosud není ve škole ukotveno, ale bylo by dobré to systémově zavést a dlouhodobě udržet, je v textu označeno modrou barvou. Příručka byla vypracována ve spolupráci s pedagogy FZŠ Táborská na míru potřeb školy v letech 2020–2022. Příručka vznikla v rámci projektu Naše čtvrt' (reg. č. CZ.07.4.68/0.0/0.0/19_068/0001439), který je financován Evropskou unií v rámci Operačního programu Praha – pól růstu ČR.

Proces vzniku příručky

Na začátku procesu tvorby příručky nejprve proběhly hloubkové rozhovory s vedením školy a koordinátorkou začleňování žáků s OMJ, které pracovnícím METY pomohly zmapovat počáteční situaci podpory žáků s OMJ ve škole, potřeby školy v oblasti začleňování žáků s OMJ a reálné možnosti školy. META také mohla navázat na spolupráci se školou v minulých letech a na to, co věděla o dosavadním fungování podpory žáků s OMJ ve škole. Na základě těchto jednání vznikl první hrubý návrh podoby příručky. Aby bylo do procesu tvorby příručky zapojeno co nejvíce pedagogů školy, připravila META workshop, jehož cílem bylo zmapování potřeb žáků s OMJ, jejich rodičů i pedagogů, diskuse o naplňování těchto potřeb, zjištění rezerv a potenciálu pro zlepšení a plánování konkrétních kroků. Během workshopu účastníci diskutovali o konkrétních částech návrhu příručky. Workshop byl ze strany METY nabídnut všem pedagogům školy.

META následně zpracovala výstupy z workshopu do přehledné formy a zaslala je k připomínkám všem účastníkům workshopu. Na základě výstupů z workshopu a připomínek pedagogů byl poté výrazně upraven původní hrubý návrh příručky. Tento upravený návrh byl konzultován s koordinátorkou začleňování žáků s OMJ a dvojjazyčnou asistentkou pedagoga, které návrh připomínkovaly. META jejich připomínky do návrhu příručky zapracovala a následně upravený text s oběma pedagožkami konzultovala. Dalším krokem bylo představení návrhu příručky pedagogickému sboru. Všichni pedagogové měli možnost si příručku prostudovat a vyjádřit se k ní. Poté příručka dospěla do své finální podoby.

Z úvodních rozhovorů s vedením školy a koordinátorkou začleňování žáků s OMJ také vyplynula poptávka po aktivitách na podporu adaptace dětí s OMJ do třídních kolektivů. META postupně vytvořila 3 metodiky pro práci s třídním kolektivem s dětmi s OMJ: *Adaptační aktivity pro 1. a 2. třídy s dětmi s OMJ*, *Zdravý kolektiv s dětmi s OMJ – pro 1. stupeň* a *Zdravý kolektiv s dětmi s OMJ – pro 2. stupeň* a také dvě jednorázové lekce pro situaci, kdy do třídy nastoupí nový žák s OMJ v průběhu školního roku, s názvem *Nový ve třídě: aktivity pro uvítání žáků s OMJ v třídním kolektivu*. Všechny tři metodiky i obě jednorázové lekce jsou součástí této příručky. Škola projevila největší zájem o *Adaptační aktivity pro 1. a 2. třídu*. Pedagogové měli možnost tuto metodiku komentovat a uzpůsobit svým potřebám.

Dále jsou součástí příručky dva infosheety, jeden na téma *Jak zorganizovat schůzku s rodiči žáků s OMJ*, druhý na téma *Tipy z praxe pro online výuku žáků s OMJ*. Infosheet týkající se schůzky s rodiči žáků s OMJ vznikl na základě realizace informačních schůzek pro tyto rodiče na FZŠ Táborská a ZŠ prof. Švejcara, které byly zorganizovány s podporou pracovníků METY. Po schůzkách následovalo společné online setkání všech, kdo se na pořádání schůzek podíleli – pedagogů obou škol i pracovníků METY, aby jejich průběh společně zreflektovali a prodiskutovali, jaké postupy se osvědčily. Tyto postupy byly následně sepsány do podoby výše zmíněného infosheetu.

Infosheet s názvem *Tipy z praxe pro online výuku žáků s OMJ* s přílohou *Osvědčené online nástroje* vznikl na základě výstupů z online setkání pedagogů čtyř základních škol zapojených v projektu (ZŠ Jeseniova, FZŠ Táborská, ZŠ prof. Švejcara, ZŠ nám. Curieových). Na online setkání byli pozváni všichni pedagogové všech zapojených škol v projektu. Během setkání učitelé sdíleli, co se jim osvědčuje při online výuce žáků s OMJ. Osvědčené postupy byly následně sepsány do podoby zmíněného infosheetu a jeho přílohy.

Pilotáž příručky

Z workshopu k příručce vyplynulo několik možných témat k pilotáži, z nichž si pedagogové vybrali dvě nejdůležitější. Pilotáž příručky byla zaměřena na spolupráci s rodiči žáků s OMJ a na metody výuky žáků s OMJ.

Koordinátorka začleňování žáků s OMJ spolu s dvojjazyčnou asistentkou pedagoga pilotovaly nový formát informačních schůzek pro rodiče žáků s OMJ. Už v prvním projektovém roce byla s podporou METY uspořádána tlumočená informační schůzka pro rodiče žáků s OMJ. Ve druhém projektovém roce na základě předešlých zkušeností uspořádaly pedagožky tlumočené schůzky pro rodiče prvňáčků s OMJ ve dvou fázích – nejdříve v červnu před začátkem školního roku a podruhé v září na začátku školního roku. Cíle obou schůzek včetně formátu, který se škole osvědčil, jsou popsány v příručce.

Součástí příručky jsou také postupy při výuce žáků s OMJ, které reflektují výstupy workshopu k metodám a postupům při práci s dětmi s OMJ. Workshop nabídla META škole na základě její poptávky. Po skončení workshopu si účastníci zkusili aplikovat postupy výuky žáků s OMJ v praxi. Po několika měsících následovala společná reflexe moderovaná pracovníci METY. Součástí příručky jsou tedy příklady dobré praxe, jak pedagogové školy pracují se žáky s OMJ ve výuce. Tyto příklady dobré praxe kombinují některé poznatky z workshopu s vlastní praxí učitelů. Součástí jsou i ukázkové pracovní listy vytvořené pedagogy.

Ve škole byly také pilotovány *Adaptační aktivity pro 1. a 2. třídy s dětmi s OMJ*. Metodika obsahuje 5 lekcí. První tři lekce byly pilotovány v obou prvních třídách lektorkou z METY za účasti třídních učitelů. Následující lekce byly ve třídách vyzkoušeny po delší pauze způsobené uzavřením škol v důsledku epidemie, META proto vytvořila překlenovací lekci, díky níž se ve třídách mohlo navázat na předchozí adaptační aktivity. Tato překlenovací lekce i zbývající dvě lekce byly již pod vedením třídních učitelů. Po pilotážích průběžně probíhaly cenné reflexe s oběma třídními učiteli, podle nichž byla metodika upravena a doplněna. Škola má k dispozici finální metodiku jak v tištěné, tak v elektronické podobě.

K metodikám na podporu adaptace dětí s OMJ do třídních kolektivů META nabídla workshop pro učitele, na kterém se účastníci blíže seznámili s jednotlivými metodikami, stejně jako se základními principy práce s třídním kolektivem s dětmi s OMJ.

Shrnutí rolí v systému začleňování

Role ředitele / vedení školy:

- » Získá o novém žákovi s OMJ co nejvíce informací ještě před jeho příchodem do školy (je-li to časově možné).
- » Vede přijímací pohovor a nastavuje během něj spolupráci školy a rodičů. Motivuje rodiče, aby se žáci zapojili do volnočasových aktivit.
- » Předává veškeré informace o novém žákovi koordinátorce vzdělávání žáků s OMJ a ostatním pedagogům.
- » Zajišťuje finanční zdroje na podporu žáků s OMJ.
- » Podporuje činnost koordinátorky vzdělávání žáků s OMJ, informuje pedagogický sbor o důležitosti spolupráce s koordinátorkou.
- » Vytváří příležitosti ke vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti začleňování žáků s OMJ a podporuje je v tom.

Role třídního učitele:

- » Úzce spolupracuje s koordinátorkou vzdělávání žáků s OMJ.
- » Připravuje třídní kolektiv na příchod nového žáka s OMJ (pokud žák přijde v průběhu školního roku).
- » Pomáhá novému žákovi s OMJ při adaptaci na nové školní i kulturní prostředí v prvních dnech a týdnech. Žákům s OMJ vytváří ve škole bezpečné a podporující prostředí. Zaměřuje na žákovu psychickou pohodu – zpočátku více, následně ji sleduje i dlouhodobě.
- » Posiluje adaptační procesy a socializaci žáků s OMJ v rámci třídnických hodin, ve třídě usiluje o respektující a podporující vztahy.
- » Komunikuje s rodiči žáků s OMJ a v případě potřeby využívá tlumočnické služby. Tlumočení zajišťuje např. NPI ČR, Infolinka Charity ČR, hotové překlady informací a formulářů pro rodiče jsou k dispozici na webech Inkluzivní školy a NPI ČR. Motivuje rodiče žáků s OMJ, aby se děti zapojily do volnočasových aktivit.

Role koordinátorky vzdělávání žáků s OMJ:

- » Je pověřená ředitelem školy, aby ve spolupráci s ostatními pedagogy koordinovala systém podpory žáků s OMJ ve škole.
- » Koordinuje tým učitelů žáků s OMJ (dvojjazyční asistenti pedagoga) – tým se pravidelně schází a koordinuje společně podporu žáků s OMJ.
- » Ostatním učitelům poskytuje metodickou podporu, jak žáky zapojit do běžné výuky a jak je hodnotit.
- » Pomáhá novému žákovi s OMJ při adaptaci na nové školní i kulturní prostředí v prvních dnech a týdnech.
- » Provádí jazykovou diagnostiku žáků s OMJ po jejich nástupu do školy a následně v průběhu vzdělávání, aby vyhodnotila jejich pokroky a nastavila další podporu.
- » Na základě jazykové diagnostiky a ve spolupráci s třídním učitelem i ostatními pedagogy navrhuje konkrétní podporu pro žáka s OMJ – pro žáky na 1. i 2. stupni. (rozsah výuky ČDJ, rozsah doučování, pomoc asistenta pedagoga, individuální plán podpory a způsob hodnocení, úpravy cílů a metod výuky, pomůcky). Domlouvá se s učiteli 1. i 2. stupně na výukovém plánu žáků s OMJ a na společném postupu.

- » Nastavuje formu a způsob výuky ČDJ pro jednotlivé žáky s OMJ a zajišťuje samotnou výuku ČDJ dopoledne v běžné výuce.
- » Vede odpolední doučovací kroužky pro žáky s OMJ.
- » Komunikuje o způsobu podpory žáka s OMJ s jeho rodiči (po příchodu žáka do školy i průběžně) a společně s dvojjazyčnou asistentkou pedagoga organizuje infoschůzky pro rodiče žáků s OMJ.
- » Ve spolupráci s ostatními pedagogy na 1. i 2. stupni průběžně vyhodnocuje pokroky žáků a navrhuje úpravy v podpoře.
- » Vybuodovala knihovnu pro žáky s OMJ, kterou průběžně doplňuje a rozšiřuje.

Role (dvojjazyčného) asistenta pedagoga:

- » Úzce spolupracuje s koordinátorkou vzdělávání žáků s OMJ.
- » Pomáhá novému žákovi s OMJ při adaptaci na nové školní i kulturní prostředí v prvních dnech a týdnech.
- » Spolupracuje s učitelem, předem se s ním domlouvá na průběhu hodiny a jejich vzájemné spolupráci a po hodině si předávají zpětnou vazbu, jak žák s OMJ pracoval.
- » Upravuje zadání a pracovní listy pro žáka s OMJ.
- » Během hodiny je žákovi k dispozici pro případ, že potřebuje pomoc.
- » Doučuje nebo předučuje žáky s OMJ, kteří to potřebují.

Specifická role dvojjazyčného asistenta pedagoga (DAP):

- » Společně s koordinátorkou vzdělávání žáků s OMJ organizuje infoschůzky pro rodiče žáků s OMJ.
- » Účastní se schůzek týmu učitelů žáků s OMJ.
- » Komunikuje s rodiči žáků s OMJ (telefonicky, emailem), v případě potřeby zajišťuje osobní konzultaci.
- » Předává rodičům potřebné informace o chodu školy, školních akcích apod. Dovysvětluje, překládá některé informace.
- » Podle možností se účastní tripartitních schůzek, kde tlumočí a zároveň informuje rodiče o spolupráci se žákem s OMJ.

Role každého učitele na 1. i 2. stupni:

- » Spolupracuje s koordinátorkou vzdělávání žáků s OMJ na sestavení individuálního plánu podpory a domlouvá se s ní na výukovém plánu pro žáka s OMJ, respektuje doporučení koordinátorky.
- » Přizpůsobuje obsah a metody vzdělávání pro žáka s OMJ dle jeho individuálního plánu (např. oporu ve vizualizaci, vytváření možnosti komunikovat jinak než verbálně, skupinová práce atd.).
- » Vytváří uzpůsobené pracovní listy nebo upravuje zadání pro žáka s OMJ tak, aby tyto materiály byly vhodné i pro ostatní děti, připravuje si vizuální podporu atd.
- » Zohledňuje jazykovou bariéru žáka s OMJ, a proto neočekává, že zvládne učivo ve stejném rozsahu jako ostatní žáci, a tento fakt zohledňuje při hodnocení žáka s OMJ.

- » Hodnotí žáka individuálně, za jeho osobní pokroky, s důrazem na motivační složku, na základě plnění cílů stanovených v individuálním plánu.
- » Umožňuje žákům s OMJ v hodinách používat online slovníky a překladače, aby si žáci mohli přeložit slova nebo věty používané při výuce, kterým nerozumí, do svého mateřského jazyka, případně aby se mohli lépe vyjádřit v češtině.
- » Je empatický vůči žákům s OMJ, snaží se jim porozumět a ví, že potřebují nejen podporu ve vzdělávání, ale také psychickou podporu v náročném procesu adaptace.

System začleňování žáků s OMJ

Příprava na příchod žáka a jeho přijetí

ŘEDITEL

- » Žáky s OMJ přijímá na základě platné legislativy v souladu s principy rovného přístupu ke vzdělávání (tzn. neklade přijetí žáka žádné další podmínky, jako např. znalost jazyka, typ pobytu, předchozí vzdělání apod.).
- » Zařazuje žáka vždy na základě věku a absolvovaných ročníků. Maximálně je žák zařazen o jeden ročník níže (v případě přerušného vzdělání, blížícího se přechodu na SŠ apod.).

VEDENÍ ŠKOLY

- » Při přijímání žáka zjišťuje potřebné informace od rodičů i žáka (např. vzdělávací historie, rodinné zázemí, okolnosti emigrace, znalosti češtiny, jak s rodinou a dítětem komunikovat aj.).
- » Žákovi a jeho rodičům předává písemně a srozumitelně (ideálně v mateřštině) potřebné informace o škole (harmonogram školního roku, pravidla školy, družiny, potřebné pomůcky k zakoupení, důležité kontakty aj.), o českém vzdělávacím systému a o možnostech zapojení žáka do volnočasových aktivit.
- » Předá informace o novém žákovi jeho třídnímu učiteli a koordinátorce vzdělávání žáků s OMJ.

TŘÍDNÍ UČITEL, ASISTENT PEDAGOGA

- » Třídní učitel posiluje adaptační proces žáků na začátku školního roku, případně koncem prázdnin.
- » Pokud žák s OMJ přijde v průběhu školního roku, třídní učitel o jeho příchodu předem informuje třídní kolektiv. Společně nastavují způsoby podpory začlenění nového žáka do kolektivu a organizace školy, společná pravidla. Spolužáci znají a chápou svou důležitou roli.
- » Škola má pro nově příchozí žáky s OMJ k dispozici obrázkové komunikační kartičky a u vchodu visí nakreslený plánec budovy školy. Asistent pedagoga nebo žáci pod vedením třídního učitele mohou připravit pro žáka další vhodné pomůcky, např. dvojjazyčné štítky.

Komunikace s rodiči

KOORDINÁTORKA VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ S OMJ, DVOJAZYČNÁ ASISTENTKA PEDAGOGA, TŘÍDNÍ UČITELÉ

- » Osvědčilo se uspořádat dvě tlumočené infoschůzky pro rodiče prvňáčků s OMJ – jednu v červnu před začátkem školního roku a druhou v září na začátku školního roku.
- » Cílem červnové infoschůzky je seznámení se s rodiči a jejich dětmi – představení koordinátorky vzdělávání žáků s OMJ a DAP, předání základních informací o chodu školy a organizaci školního roku, o podpoře dětí s OMJ ve škole a získání informací o dětech, seznámení se s dětmi. Přítomni jsou tlumočníci hovořící jazyky rodičů. Díky schůzce se navodí vzájemná důvěra mezi školou a rodiči s dětmi.
- » Zářijová infoschůzka je více praktická a organizační. Probíhá hned po oficiálním přivítání prvňáčků první den školy poté, co si třídní učitelky odvedou děti do svých tříd. Koordinátorka vzdělávání žáků s OMJ a DAP si odvedou rodiče do samostatné třídy, kde jsou už připraveni tlumočníci. Pedagožky mají připravenou prezentaci přeloženou do angličtiny, ruštiny a vietnamštiny. Mají také pro rodiče sepsaný postup pro vstup do systému Bakalář.
 - Pedagožky nejdříve odpovídají na dotazy rodičů, poté představují organizaci školního roku, ale již konkrétněji než v červnu, protože již jsou známy konkrétní termíny akcí.
 - Vysvětlují související pojmy (např. škola v přírodě, oborový den, branný den apod.).
 - Pedagožky také pomohou rodičům s nezbytnou administrativou (vyplní přihlášky do školní jídelny a do školní družiny, pomohou s vyřízením plateb na místě apod.).
 - Informují rodiče o hodinách ČDJ v době běžné výuky i odpoledne po vyučování, o plánech podpory, o způsobu podpory v běžné výuce a způsobu hodnocení.
 - S rodiči se domluví oboustranná pravidla komunikace – jak často, v jakých případech a jakou formou budou vzájemně komunikovat.
- » Osvědčený formát a obsah tlumočené infoschůzky pro rodiče dětí s OMJ je shrnut v infosheetu *Jak zorganizovat schůzku s rodiči žáků s OMJ*.
- » Tlumočení zajišťuje např. [NPI ČR](#), Infolinka Charity ČR, hotové překlady informací a formulářů pro rodiče jsou k dispozici na webech [Inkluzivní školy](#) a [NPI ČR](#).
- » Také se pravidelně konají triády, kdy se schází třídní učitel se žákem a jeho rodičem, případně je přítomný i asistent pedagoga, DAP nebo koordinátorka vzdělávání žáků s OMJ. Triády se konají minimálně 2x ročně, podle potřeby i častěji.

DVOJAZYČNÁ ASISTENTKA PEDAGOGA

- » Komunikuje s rodiči žáků s OMJ (telefonicky, emailem), v případě potřeby zajišťuje osobní konzultaci.
- » Předává rodičům potřebné informace o chodu školy, školních akcích apod. Dovysvětluje, překládá některé informace.

TŘÍDNÍ UČITEL

- » Pravidelně komunikuje s rodiči o pocitech a potřebách žáka, o jeho prospěchu a pokrocích, o jeho chování, jeho zapojení do kolektivu a motivaci k učení, o přizpůsobování podpory celkovému vývoji.
- » Průběžně informuje rodiče o nabídce volnočasových aktivit ve škole i mimo ni a o jejich důležitosti pro přirozenou integraci a neformální výuku jazyka.
- » Průběžně informuje rodiče o pořádání školních akcí a snaží se je do nich nenásilně zapojovat. Během konání akcí dbá na to, aby rodiče nebyli kvůli jazykové bariéře vyčleněni.

Začátek školního roku

TŘÍDNÍ UČITEL

Na začátku školního roku se třídní učitel zaměří na adaptaci dětí a stmelení třídního kolektivu. První den nebo první týden zařazuje adaptačně-socializační aktivity, které podporují vytváření přátelských vazeb a respektující atmosféry ve třídě.

- » META v rámci projektu připravila 3 programy uzpůsobené pro začleňování dětí s OMJ do třídního kolektivu:
 - a) *Adaptační aktivity pro 1. a 2. třídy s dětmi s OMJ* (soubor 5 aktivit do třídnických hodin).
 - b) *Zdravý kolektiv s dětmi s OMJ – pro 1. stupeň* (soubor 10 aktivit zaměřených na emoční a sociální vývoj a posílení vztahů ve třídě).
 - c) *Zdravý kolektiv s dětmi s OMJ – pro 2. stupeň* (soubor 10 aktivit zaměřených na emoční a sociální vývoj a posílení vztahů ve třídě).
 - d) Všechny materiály jsou připraveny k využití pro pedagogy školy. *Adaptační aktivity pro 1. a 2. třídy s dětmi s OMJ* byly pilotovány na ZŠ Jeseniova a FZŠ Tábořská ve školním roce 2020/2021 a soubor aktivit *Zdravý kolektiv s dětmi s OMJ – pro 2. stupeň* byl pilotován na ZŠ prof. Švejcara ve školním roce 2021/2022.

Po příchodu nového žáka do školy na začátku nebo v průběhu školního roku

TŘÍDNÍ UČITEL

- » Nového žáka přivítá a představí jej ostatním učitelům a jeho třídě. Vybere mu vhodné místo ve třídě tak, aby mohl pozorovat dění ve třídě a současně aby nebyl příliš daleko od učitele. Posadí jej vedle spolužáka, který mu bude nápomocný.
- » Na základě předešlé domluvy s žáky a podle jejich zájmu určí patrony a nový žák ví, na koho se může v případě potřeby pomoci obrátit.
- » První den nového žáka s OMJ učitel zařadí vhodnou seznamovací adaptační aktivitu a v průběhu prvních týdnů v rámci třídnických hodin zařazuje další adaptačně-socializační aktivity, které podporují vytváření přátelských vazeb a respektující atmosféry ve třídě.
- » Zejména zpočátku se zaměřuje na žákovu psychickou pohodu.

KOORDINÁTORKA VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ S OMJ NEBO DVOJJAZYČNÁ ASISTENTKA PEDAGOGA

- » Pomáhají nově přichozímu žákovi s OMJ při adaptaci na nové školní i kulturní prostředí [v prvních dnech](#) a týdnech. Provedou ho po škole, vysvětlí rozvrh hodin (v případě potřeby pomocí piktogramů) a přesuny mezi učebnami, doprovodí do školní jídelny, kde mu ukáží vše potřebné apod. Mohou tím pověřit patrona/patrony.

KOORDINÁTORKA VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ S OMJ

- » Zjistí orientační úroveň znalosti češtiny nového žáka na základě [jazykové diagnostiky](#) (pokud to zjevně není úplný začátečník).
- » Na základě výsledků jazykové diagnostiky se domlouvá s učiteli 1. i 2. stupně na výukovém plánu žáků s OMJ a na společném postupu. Společný postup může mít formu [plánu podpory](#) a může zahrnovat: úpravy obsahu a metod výuky v jednotlivých předmětech, vzdělávací cíle v jednotlivých předmětech, způsob hodnocení, pomoc asistenta pedagoga, potřebné pomůcky a učebnice.
- » Stanoví také rozsah a rozvrh výuky ČDJ a zda je vhodné odpolední doučování.
- » Domluvený výukový plán konzultuje s ostatními pedagogy na 1. i 2. stupni a s asistenty pedagoga, kteří se na vzdělávání žáka podílejí, společně se domlouvají na způsobech podpory žáka.
- » Informuje rodiče o tom, jakou jazykovou a další podporu škola chystá pro žáka s OMJ, včetně výukového plánu, výuky ČDJ, podpory v běžné výuce a způsobu hodnocení. V případě potřeby s rodiči podepíše příslušné dokumenty (souhlas s uvolňováním podle § 50 ŠZ apod.). Informuje rodiče i o možnostech procvičování češtiny mimo školu (kurzy češtiny, volnočasové aktivity).

KAŽDÝ UČITEL NA 1. I 2. STUPNI

- » Nechá novému žákovi dostatek času na adaptaci, netlačí na něj a je mu nápomocný při seznamování s fungováním školy a třídy. Zejména zpočátku se zaměřuje na žákovu psychickou pohodu.

Zajištění výuky ČDJ

KOORDINÁTORKA VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ S OMJ

- » Na základě informací od třídních učitelů žáků s OMJ a výsledků jazykové diagnostiky jednotlivých žáků rozlišuje jazykové úrovně žáků a rozřazuje je do skupin pro výuku ČDJ. Skupiny jsou vytvářeny převážně podle ročníků žáků. Pro každý ročník probíhá výuka ČDJ zvlášť.
- » Zajišťuje samotnou [výuku ČDJ](#), a to zejména pro žáky 1. stupně. Se žáky 2. stupně pracují spíše asistenti pedagoga, kteří žáky podporují přímo v hodinách, případně je vytažují z výuky a probírají s nimi danou látku samostatně. Pomáhá i dvojjazyčná asistentka pedagoga.
- » Výuka ČDJ na 1. stupni probíhá v době běžné výuky, z příslušných předmětů jsou děti částečně uvolňovány podle § 50 školského zákona se souhlasem rodičů. Prioritně jsou uvolňovány z předmětů, které jsou pro ně z hlediska jazyka nejnáročnější, jako je český jazyk. Naopak výchov se děti s OMJ vždy účastní spolu s ostatními žáky, protože se při nich mohou nejspíše zapojit.

» Výuka ČDJ pro prvňáčky:

- První měsíc probíhá intenzivní kurz ČDJ v rozsahu 2–3 hodiny denně. Děti se učí orientovat ve školním prostředí, osvojují si základní komunikaci v češtině a seznamují se s organizací ve škole. Ve zbylém čase děti chodí do své kmenové třídy a účastní se výuky.
- Po prvním měsíci pokračuje výuka ČDJ v rozsahu 2–3 hodiny týdně. Jednu hodinu se děti učí číst a psát a věnují se logopedii, v dalších hodinách si osvojují slovní zásobu jednotlivých předmětů a upevňují si učivo z těchto předmětů, aby s touto pomocí zvládli tempo své třídy. Učitelka ČDJ se domlouvá s třídním učitelem na individuálním výukovém plánu pro každé dítě s OMJ.

» Výuka ČDJ pro děti ze 2. až 5. třídy:

- Tyto děti mají výuku ČDJ v rozsahu 1–2 hodin týdně podle jejich jazykové úrovně. Děti se učí ve skupinkách podle ročníků.
- » V rámci výuky ČDJ koordinátorka se žáky s OMJ procvičuje klíčovou slovní zásobu jednotlivých témat, která děti právě probírají v jednotlivých výukových předmětech. K tomu je zapotřebí, aby učitelé jednotlivých předmětů tuto klíčovou slovní zásobu u každého předmětu předem stanovili a sdělili ji koordinátorce.
- » Koordinátorka zajišťuje vhodné výukové materiály pro žáky (učebnice, pracovní listy, slovníky, multimediální pomůcky apod.). Tyto materiály shromažďuje ve specializované knihovně pro žáky s OMJ, kterou průběžně doplňuje a rozšiřuje.
- » Zajišťuje odpolední doučovací kroužky. Doučování probíhá 1–2x týdně a je nabízeno všem žákům s OMJ z obou stupňů, kteří tak mají možnost si doplnit, procvičit nebo upevnit učivo. S prvňáčky se více procvičuje čeština, mluví se, hrají se hry. Žáci 2. stupně potřebují spíše pomoc s domácími úkoly, referáty, slohovými pracemi, oborovými pracemi apod.
- » Aby mohlo být doučování efektivní, je nutné, aby pedagogové pro žáky s OMJ vhodným způsobem redukovali učivo probíraného tématu tak, aby bylo v možnostech žáka jej obsahově i jazykově pojmout.
- » Všem dětem s OMJ je k dispozici pracovna učitelky ČDJ. Děti vědí, že je jim otevřená a mohou tam přijít kdykoliv, když potřebují s něčím pomoci. Současně tam probíhá výuka a pro děti je to bezpečné prostředí, kde se nebojí dělat chyby a kde mají důvěru. Nemají obavy a dovedou si tam říci o pomoc. Současně je to místo, kde se děti s OMJ vzájemně poznávají.
- » Průběžně komunikuje a spolupracuje s třídními učiteli žáků s OMJ a ostatními pedagogy na 1. i 2. stupni, vzájemně si předávají informace o jejich pokrocích a domlouvají se na úpravách v podpoře.

Podpora ve výuce

VŠICHNI UČITELÉ VE SPOLUPRÁCI S (DVOJJAZYČNÝMI) ASISTENTY PEDAGOGA

- » Každý učitel na 1. i 2. stupni spolupracuje s koordinátorkou vzdělávání žáků s OMJ na domluvení individuálního plánu podpory, od kterého se bude odvíjet konkrétní výukový plán pro žáka s OMJ. Respektuje doporučení koordinátorky vzdělávání žáků s OMJ.
- » Každý učitel na 1. i 2. stupni přizpůsobuje obsah i metody výuky žákům s OMJ dle jejich individuálních výukových plánů. Učitel si pro každé téma stanovuje individuální obsahové cíle pro žáka s OMJ, podle potřeby redukuje učivo. Kromě cílů obsahových promýšlí také cíle jazykové. U každého tématu předem stanoví klíčovou slovní zásobu pro žáka s OMJ, o které informuje učitelku ČDJ, aby ji se žákem mohla následně procvičovat.

- » Na podporu žáků učitel v případě potřeby využívá (dvojjazyčného) [asistenta pedagoga](#). Podpora asistentem směřuje k postupnému osamostatňování žáka a jeho zapojení do běžné výuky (nepřevažuje tedy samostatná práce mimo třídu). Učitel s AP pravidelně vyhodnocují pokroky žáka.
- » Učitel / asistent pedagoga přizpůsobuje metody výuky znalostem češtiny žáka s OMJ, opírá se o vizualizaci, kontextualizaci, praktické ukázky, schémata, tabulky apod.
- » Učitel / asistent pedagoga dává žákovi s OMJ úkoly, které nevyžadují samostatnou tvorbu vět (např. žák přiřazuje slova k obrázku/schématu/mapě, tvoří myšlenkovou mapu, kreslí komiks, kreslí plakát apod.).
- » Učitel / asistent pedagoga dává žákovi jednoznačné a jednoduché instrukce, které se opakují. Zadání úkolů podpoří konkrétním příkladem/ukázkou.
- » Učitel žáka s OMJ několikrát za hodinu cíleně aktivuje (např. může napsat/složit/spojit/přiřadit/přečíst/ukázat určitá slova, nebo alespoň vstane a otevře okno, rozdá papíry, něco podá apod.).
- » Učitel / asistent pedagoga píše/kreslí na tabuli klíčová slova/téma, aby si je žáci s OMJ mohli vyhledat ve slovníku.
- » Učitel / asistent pedagoga se žákem během hodiny sestavuje slovník se slovy a frázemi, které se váží k tématu dané hodiny.
- » Učitel / asistent pedagoga zajistí žákovi [slovník](#), který se váže k slovní zásobě daného předmětu, případně mu umožní používat během výuky Google překladač nebo online slovníky.
- » Učitel předem připraví pro žáka s OMJ vhodné pomůcky či materiály ([upravené pracovní listy](#), slovní zásobu a fráze k danému tématu, základní pokyny apod.).
- » Učitel při [hodnocení](#) žáky s OMJ nesrovnává s ostatními, ale hodnotí jejich individuální pokrok na základě předem stanovených realistických vzdělávacích cílů, dohodnutých v žákově plánu podpory / výukovém plánu.
- » V písemné komunikaci se žáky a jejich rodiči učitel / asistent pedagoga používá vždy tiskací písmo, sdělení zjednodušuje, píše heslovitě. Neočekává od žáků znalost vázaného písma (ani pasivně).
- » Asistent pedagoga / koordinátorka vzdělávání žáků s OMJ doučuje žáky s OMJ po vyučování, pokud je to potřeba.

Dlouhodobá podpora žáků s OMJ

TŘÍDNÍ UČITEL

- » V rámci třídnických hodin pracuje s odlišností v rámci třídy a podporuje děti v přijetí žáků s OMJ, pracuje na [soudržnosti kolektivu](#). V případě potřeby využívá programy proti šikaně, diskriminaci aj.
- » Je empatický vůči žákům s OMJ, snaží se jim porozumět a ví, že potřebují nejen podporu pro výuku, ale také psychickou podporu v náročném procesu, kdy se učí v pro ně cizím jazyce a v kulturním prostředí, se kterým se teprve sžívají, kde navazují zcela nové vztahy a hledají svou novou identitu.

KOORDINÁTORKA VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ S OMJ

- » Průběžně sleduje a vyhodnocuje pokroky žáků ve spolupráci s ostatními učiteli na 1. i 2. stupni (i pomocí jazykové diagnostiky) a na základě vyhodnocení navrhuje úpravy podpory pro žáka. Úpravy komunikuje s ostatními učiteli.
- » Učitelům 1. i 2. stupně poskytuje informace a [metodickou podporu](#), jak žáky s OMJ zapojit do běžné výuky a jak je individuálně podpořit.

- » Pro zvýšení povědomí žáků o kulturním zázemí jejich spolužáků s OMJ a nabourání stereotypů o lidech pocházejících z jiného kulturního prostředí koordinátorka pomáhá organizovat workshopy o kulturách a zemích původu žáků s OMJ. Díky velkému zájmu třídních učitelů i dětí proběhly workshopy o Vietnamu a Ukrajině. Škola na těchto workshopech spolupracuje s MČ Praha 4, s organizací InBáze a s iniciativou Ukrajinci.cz.

VŠICHNI PEDAGOGIČTÍ PRACOVNÍCI

- » Dlouhodobě reflektují začleňování žáků s OMJ do třídy, sledují jejich pokroky ve vzdělávání, psychickou pohodu, motivaci k učení, postavení ve třídě, vztahy se spolužáky, chování o přestávkách, v družině apod.
- » Vzájemně si vyměňují své postřehy a domlouvají se, jak žáka v případě potřeby společně podpořit.
- » Snaží se dětem s OMJ pomoci překonat pocity vykořenění, izolace, kulturní šok. Dětem naslouchají, snaží se o porozumění, vytváří pro ně bezpečný prostor, umožňují jim někam patřit, pomáhají jim se sebevyjádřením, spolupracují se školním psychologem apod.
- » Přístupují k žákům s OMJ i jejich rodinným příslušníkům bez předsudků. Všichni pedagogové respektují kulturní a jazykové odlišnosti žáků a umí s nimi citlivě pracovat. Tento postoj zprostředkovávají také ostatním žákům, případně i jejich rodičům.

Metody výuky žáků s OMJ

Škola projevila zájem o zefektivnění metod výuky žáků s OMJ v předmětech běžné výuky. V říjnu 2021 proto META uspořádala pro všechny pedagogy 2. stupně osmihodinový *Workshop k metodám a postupům při práci s dětmi s OMJ*. V následujících měsících si pedagogové zkoušeli aplikovat poznatky z workshopu v praxi a vytvářeli si vlastní pracovní listy pro výuku žáků s OMJ, které následně využívali ve svých hodinách. V lednu 2022 pak proběhla společná reflexe těchto zkušeností moderovaná METOU. Během reflexe jsme zopakovali čtyři hlavní principy výuky žáků s OMJ a ke každému jsme sdíleli zkušenosti učitelů z praxe.

Hlavní principy výuky žáků s OMJ

1. Úprava cílů hodiny a redukce učiva
2. Vizualní podpora v průběhu výuky
3. Podpurné aktivity v jednotlivých fázích hodiny
4. Práce se slovní zásobou a jazykové úkoly

1. Úprava cílů hodiny a redukce učiva

Jak postupovat při přemýšlení o plánu hodiny

aneb rýžujeme zlato sítem

1. Co je v tématu to centrální, co je podstatou?
2. Co je to minimální, co si musí odnést z hodiny každý žák?

Nemusí to být poučka, ale klidně i to, že nějaké pojmy srovná podle toho, jak k sobě patří, že zapojí správně elektrický obvod, že dokáže upažit, ukáže něco na mapě...

3. Co je užitečné? Co žáci využijí i za deset let?
**Nebo obráceně: Bez čeho se mohou žáci obejít?
 Co neví ani průměrně inteligentní dospělý?
 Co patří do všeobecného povědomí a co je navíc?**

Příklad: Projděte si takto vyjmenovaná slova: slyšet, mlýn, blýskat se, polykat, plynout plýtvat, vzlykat, lysý, lýtko, lýko, lyže, pelyněk, plyš, plytký, vlys, Lysolaje, Volyně.

Co mohou žáci hned využívat při běžném životě, při komunikaci s okolím?

Jazykový a obsahový cíl:

Obsahový cíl:

„Co chci, aby žáci uměli?“

Jaké znalosti, dovednosti si v hodině žáci osvojí nebo vyzkouší.

Jazykový cíl:

„Co chci, aby žáci říkali/psali/četli/poslouchali?“

Jaká konkrétní slova a jaké konkrétní fráze, jazykové prostředky budou žáci s OMJ potřebovat nebo používat?

Dobrá praxe pedagogů školy:

- » Pedagog předem upraví text, se kterým se bude v hodině pracovat (zkrátí, zestruční, převede do jednodušší slovní zásoby a jednoduchých vět apod.).
- » Pedagog předem určí klíčovou slovní zásobu, se kterou žáka seznámí (může mu předem zadat, aby si v rámci přípravy na hodinu klíčovou slovní zásobu přeložil do svého mateřského jazyka, případně mu může ke slovní zásobě poskytnout podporu, např. definici nebo obrázek).
- » Pokud jsou žáci v češtině pokročilejší a potřebují pomoc spíše s akademickým jazykem, sami si podtrhají slova v textu, kterým nerozumí. Spolu s pedagogem je pak přeloží či vysvětlí.
- » **Tento krok – redukce učiva a stanovení klíčové slovní zásoby – je zásadní pro efektivní spolupráci s učitelkou ČDJ.** Učitelka ČDJ potřebuje znát klíčovou slovní zásobu k jednotlivým tématům, aby ji mohla se žáky následně procvičit. Pokud nedojde k redukci učiva, není v silách žáka ani učitelky ČDJ (v rámci doučování), aby si žák osvojil učivo v plném rozsahu a naučil se veškerou slovní zásobu (i akademickou) k danému tématu. Redukce učiva jednotlivých témat a výběr klíčové slovní zásoby není role učitelky ČDJ, ale každého jednotlivého pedagoga. Pokud pedagog tuto práci udělá, žák s OMJ bude na hodiny lépe připraven, bude mít procvičenou klíčovou slovní zásobu, a díky ní si i lépe vybaví a zafixuje obsah učiva.
- » Pomoci může i to, pokud pedagog předem sdělí učitelce ČDJ, jaké téma bude se žáky probírat. Učitelka ČDJ pak může na základě konzultace s učitelem pomoci s redukcí učiva a se stanovením jazykových a obsahových cílů hodiny a může k tématu i připravit uzpůsobený pracovní list pro žáka s OMJ.
- » Spolupráci s učitelkou ČDJ by velmi napomohlo i to, kdyby si děti vedly **slovníčky klíčových slov k tématům**, která v jednotlivých předmětech probírají.

Příklady procvičování klíčové slovní zásoby: pracovní listy učitelky ČDJ na témata NETOPÝR a HLODAVCI.

NETOPÝR (Letouni)

Znak – symbol.

Hlavním znakem netopýrů jsou B _____ .

To jsou prodloužené P _____ na předních končetinách.

1. Piš celou větou.

Co umí netopýři? Netopýři umí... _____

Jak létají netopýři? _____

Jak se orientují/pohybují netopýři? Co je echolokace? _____

Kdy jsou netopýři aktivní? Ve dne, nebo v noci? _____

Kdy netopýr loví? _____

Čím se živí netopýr? _____

Kde přezimuje netopýr? Kde je přes zimu? _____

Co ještě bych chtěl vědět o netopýrech? _____

2. Zakroužkuj, co dělá a jaký je netopýr.

létá, chodí, píská, křičí, vidí, nevidí, skáče, je aktivní celý rok, je samotář – žije sám, slyší dobře, slyší špatně, je velký, je malý, je podobný myši, je to savec, není to savec, létá rychle, létá pomalu

3. Jazykové jevy.

let – lélat – vyletět

Každý den sedím v letadle a _____ jako pilot. Pták vy _____ nahoru na strom. Byl to krásný _____ .

neslyšný – neslyšně – neslyšící /ucho/

Kamarád prošel _____ po špičkách, ani jsem ho *neslyšel*. Lidé, kteří neslyší, jsou _____ .

viditelný – neviditelný – viditelně, zrak – zrakový /oko/ – vidět

Ve filmu byl duch a byl _____ . Kamarádka po prázdninách _____ vyrostla.

Minulý týden jsem _____ další díl Harryho Pottera.

netopýr/netopýři – netopýří – netopýrek

_____ /mn.č./ žijí ve velkých koloniích. /skupina-ách/ Viděl jsem _____ mládě. Byl to malý _____ .

aktivní/pasivní – aktivita/pasivita

Pořád něco dělám, jsem hodně _____ . V hodinách se moc nehlásím, jsem _____ .

Učitel chválil moji _____ v hodině.

noční x denní /směna, práce, světlo, pták/

4. Urči vzory PJ.

NETOPÝR, BLÁNA, ŽIVOČICH, ECHOLOKACE, KOLONIE, JESKYNĚ, MLÁDĚ, LOVEC, SAVEC

SAVCI HLODAVCI /Uč. str. 22–23/

Patří sem téměř polovina savců.

ZNAKY:

- **pár hlodavých zubů v každé čelisti** – tyto zuby neustále dorůstají
 - brousí se hlodáním větviček, stromů
- **rozmnožovací schopnost** – rychle se množí, hodně mláďat / až 8 mláďat/
- **smysly** – sluch a čich
- **někteří přenášejí nebezpečná onemocnění**

Myš domácí

– ožirá _____, krmivo pro zvířata, ničí zařízení budov

Bobr evropský

– plave, _____ stromy a pak vyrábí hráze s hnízdy

Veverka obecná

- v lesích a parcích a _____
- _____ po stromech i zdech domů
- živí se různými _____ a plody

Potkan

Krysa obecná

Křeček polní

Sysel obecný

Hraboš polní

Gramatika

Doplň:

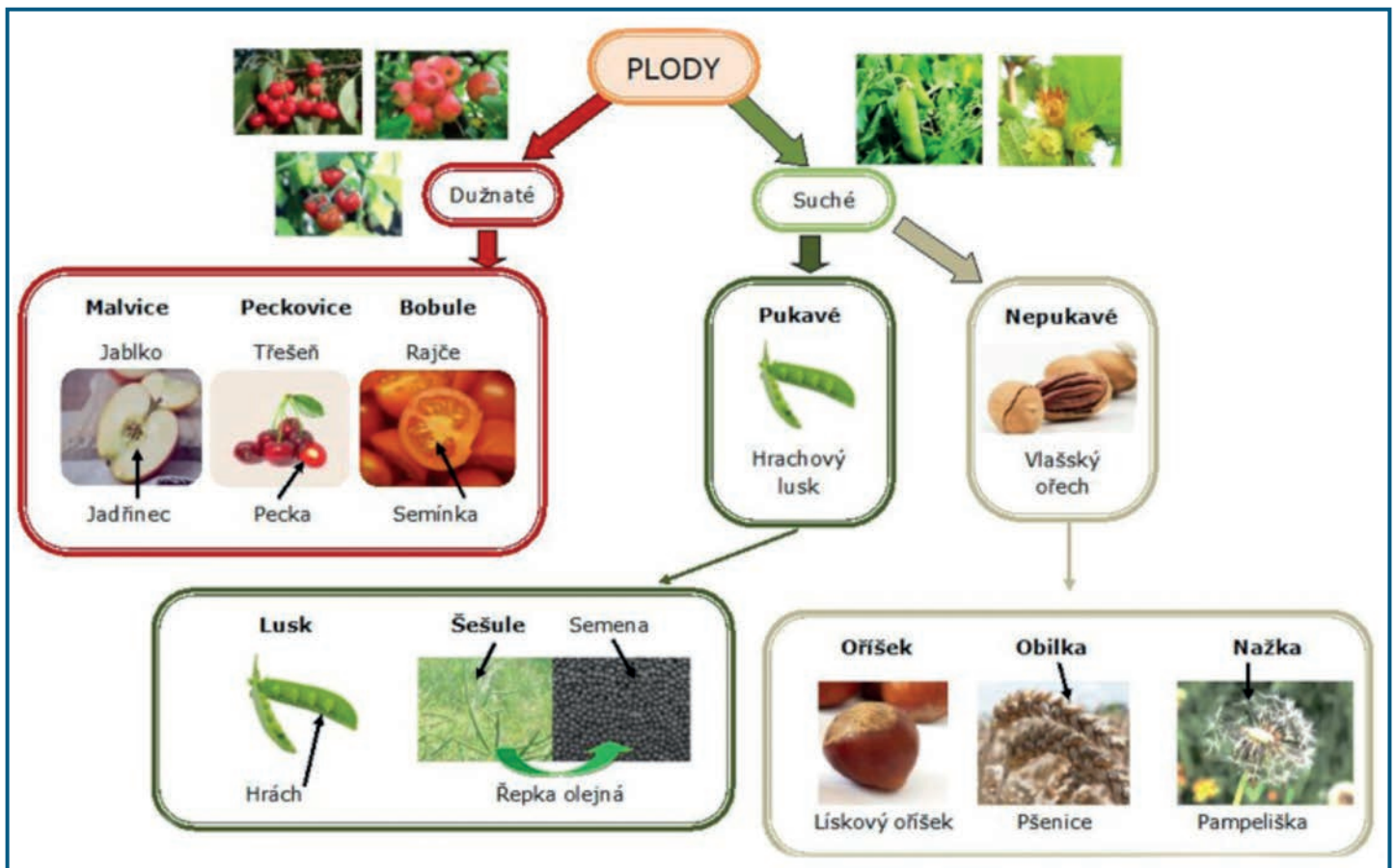
	7.pád	rod	vzor
Myš			
s myšm____			
Sysel			
se s____sl____			
Veverka			
s veverkam____			

	Slovní druh
Myší díra.	
Myšina smrdí.	
Syslí si zásoby.	
Syslí nora.	

Doplň názvy:

2. Vizuální podpora v průběhu výuky

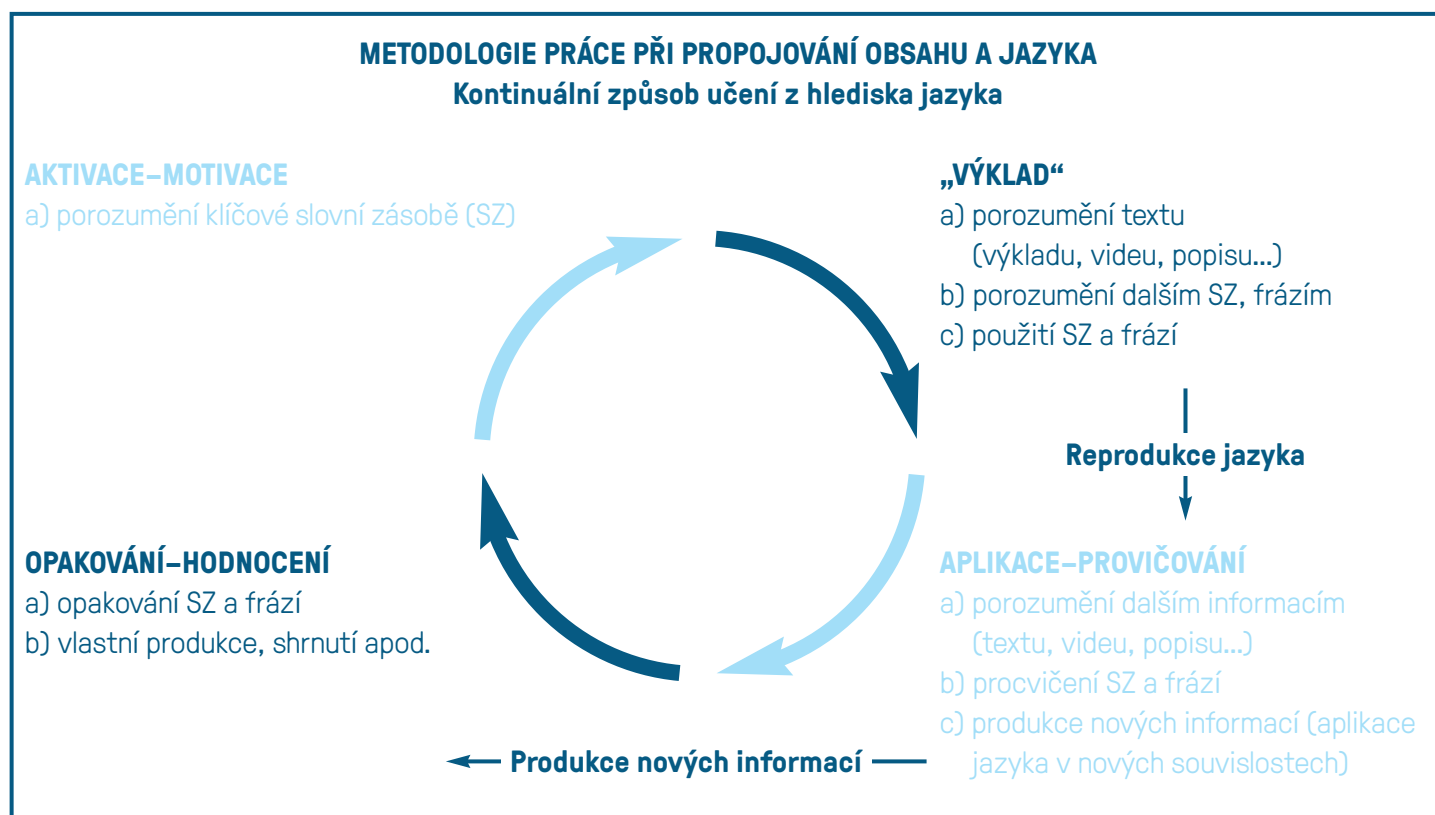
Jazykové prostředky:

se dělí na, patří mezi, má/mají, obsahuje/obsahují, příklad _____ je _____, zástupcem _____ je _____.

Dobrá praxe pedagogů školy:

- » Přiřazování pojmů k obrázkům, fotografiím.
- » Využití obrazů dobového výtvarného umění pro pochopení historických událostí.
- » Používání myšlenkových map, rozhodovacích stromů.
- » Využívání symbolů namísto slov.
- » Zapojení gestikulace, mimiky.
- » Názorné ukázky (např. při zadání úkolu žákům pedagog nejprve názorně ukáže, co má žák dělat, případně zařadí názornou ukázkou do pracovního listu).

3. Podpůrné aktivity v jednotlivých fázích hodiny

Dobrá praxe pedagogů školy:

- » Pedagogové využívají všechny fáze hodiny.
- » Při aktivizaci například navazují na to, co žáci už znají. Často také do aktivizace zapojují hry a další interaktivní prvky.
- » Při výuce jsou flexibilní, reagují na to, co žáky zaujme, a to se snaží rozvinout, přizpůsobují hodinu zájmu žáků. Například aktivační prvek se může někdy rozvinout v nosnou aktivitu celé hodiny.

4. Práce se slovní zásobou a jazykové úkoly

Žába	žije	ocásek.
Žába	nemá	ocásek.
Žába	má	vajíčka.
Pulec	klade	ve vodě.
Pulec	žije	na souši.

Dobrá praxe pedagogů školy:

- » Spojování obrázků s klíčovými slovy.
- » Doplnovačky.
- » Opakování klíčových slov.

Ukázka pracovního listu na téma „Plazi“

Jedná se o ukázkou jednoho z mnoha způsobů zpracování pracovního listu pro žáky s OMJ. Ukázka zahrnuje důležité principy tvorby pracovních listů – redukci obsahu, stanovení jazykových i obsahových cílů, obrázkovou podporu, práci se slovní zásobou a jazykové úkoly. Pracovní list lze dobře využít na část výukové hodiny; bude vhodné jej doplnit dalšími aktivitami (např. prací ve skupinách či ve dvojicích) nebo jej rozšířit, např. formou tabulky lze zobrazit základní znaky jednotlivých druhů plazů a poté formou spojovačky dávat dohromady jednotlivé části vět o plazích s využitím slovní zásoby z tabulky.

1) Stanovení obsahových a jazykových cílů hodiny, přičemž současně došlo k obsahové redukci učiva:

Obsahové cíle: Žák pojmenuje 4 základní druhy plazů, pojmenuje, jak se plazi rozmnožují a jaký mají povrch těla.

Jazykové cíle: Žák dovede pojmenovat základní druhy plazů, symboly pro různé způsoby rozmnožování živočichů a různé druhy povrchu těla živočichů. Dokáže přiřadit tuto slovní zásobu k obrázkům a doplnit tato slova do vět.

Slovní zásoba: *krokodýl, želva, had, ještěr, pulec, vejce, housenka, peří, šupiny, srst, holá kůže*

Jazykové prostředky: *dělí se na, mají na těle, rozmnožují se pomocí*

2) Vizuální podpora:

Obrázky plazů, obrázky symbolů pro různé způsoby rozmnožování, obrázky různých druhů povrchu těla.

3) Práce se slovní zásobou a jazykové úkoly

Překlad klíčových slov do mateřského jazyka žáka, přiřazování pojmů k obrázkům, výběr správného řešení s podporou obrázku, doplňovačka.

Tyto jazykové úkoly můžeme využít na výuku, procvičování i opakování učiva.

PLAZI

1. Přelož do AJ nebo svého jazyka.

krokodýl – _____

želva – _____

had – _____

ještěř – _____

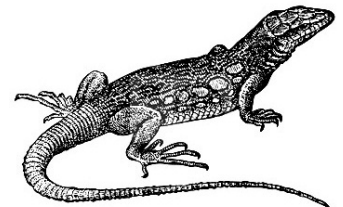
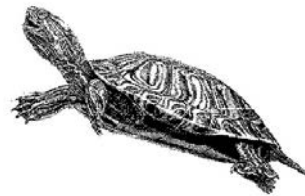
2. Spoj obrázek s popisem.

krokodýl

želva

had

ještěř

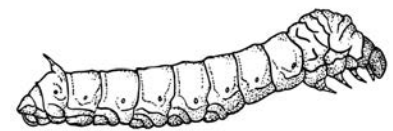
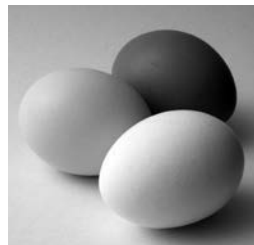
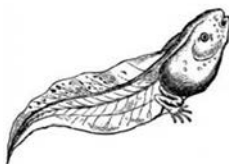

3. Čím se rozmnožují plazi?

pulec

vejce

housenka

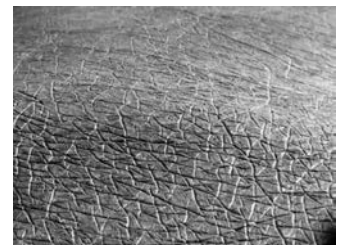
4. Co mají na těle plazi?

peří

šupiny

srst

holá kůže

5. Doplně text.

Plazi se dělí na _____, hady, ještěry a _____

Na povrchu těla mají _____

Rozmnožují se pomocí _____

(šupiny, želvy, vajec, krokodýly)

Přílohy

- infosheet *Jak zorganizovat schůzku s rodiči žáků s OMJ*
- infosheet *Tipy z praxe pro online výuku žáků s OMJ s přílohou Osvědčené online nástroje*
- metodika *Adaptační aktivity pro 1. a 2. třídy s dětmi s OMJ*
- metodika *Zdravý kolektiv s dětmi s OMJ – pro 1. stupeň (soubor aktivit)*
- metodika *Zdravý kolektiv s dětmi s OMJ – pro 2. stupeň (soubor aktivit)*
- jednorázové lekce *Nový ve třídě: aktivity pro uvítání žáků s OMJ v třídním kolektivu*

JAK ZORGANIZOVAT SCHŮZKU S RODIČI ŽÁKŮ S OMJ

PŘÍPRAVA PŘED SCHŮZKOU

Kdy schůzku zorganizovat?

- » Co nejdříve, **ideálně první den školy**. Čím dříve schůzka bude, o to kratší dobu bude panovat informační nejistota.

Koho pozvat?

- » **Všechny rodiče s OMJ**, ideálně uspořádat zvlášť schůzku pro rodiče prvňáčků a zvlášť pro ostatní rodiče, ale záleží na časových a personálních možnostech školy a na počtu rodičů s OMJ. Čím více rodičů s OMJ, tím je vhodnější je oddělit. Schůzka se základními informacemi se ale může hodit i pro rodiče žáků z vyšších ročníků, ne vždy jsou všichni se vším dobře seznámeni, takže není nutné je za každou cenu separovat.

Jak se na schůzku připravit? (krátký check-list)

- » Připravit si předem **handouty, které shrnují nejdůležitější informace** pro rodiče i kontakty a kopírují strukturu schůzky. Mohou také obsahovat FAQ – odpovědi na nejčastější dotazy. **Handouty si nechat přeložit** do jazyků, které rodiče dobře ovládají. Schůzka pak může sloužit především jako prostor pro dotazy rodičů a může být kratší. Rodiče také budou mít více času si promyslet, na co se zeptat, a pedagogové pak nebudou tolik zatíženi jejich individuálními dotazy.
- » Připravit si **pozvánku** na schůzku **přeloženou** do jazyků, které rodiče dobře ovládají.
- » Handouty a pozvánku ideálně **předat rodičům už při zápisu**, tj. v červnu.
- » Pokud bude na schůzce více rodičů žáků z jedné třídy, je vhodné tam mít jejich **třídního učitele**.
- » **Zajistit tlumočení** do jazyků, které rodiče dobře ovládají.

Jak zajistit tlumočení a překlady?

- » Osvědčilo se **využít externí profesionální tlumočníky**, nikoliv pedagogy nebo asistenty ovládající cizí jazyky. Pedagogové mají na schůzce jinou, odbornou roli – informují a odpovídají na dotazy rodičů. Je důležité, aby k tomu měli dostatečný prostor a nemuseli se soustředit navíc na tlumočení, které může zajistit profesionál.
- » Překlady handoutů a pozvánek i tlumočení během schůzky zdarma na objednávku školy může zajistit **NPI ČR: [Tlumočení a překlady](#)**, nebo **neziskové organizace** (ICP, InBáze). Doporučuje se požádat o tlumočníky v dostatečném časovém předstihu (ideálně alespoň 2 týdny předem).

Jak pozvat rodiče a motivovat je k účasti?

- » **Poskytnout jim předem přeložené handouty a pozvánku**, ideálně už při zápisu.
- » Při kontaktování rodičů před schůzkou se osvědčila **kombinace telefonu a emailu**, například připomenout konání schůzky emailem, následně si ještě telefonicky ověřit přijetí a porozumění informacím v emailu a zjistit, jestli rodiče dorazí.

PRŮBĚH SCHŮZKY

Jakým způsobem prezentovat informace?

- » **Názornost, názornost, názornost!** Vše, co lze, rovnou názorně ukazujeme (školní pomůcky, elektronické systémy školy, přihlášky apod.).
- » **Stručně a strukturovaně** – nejdříve obecné informace o vzdělávacím systému, poté konkrétní informace o fungování konkrétní školy. Díky handoutům lze informace prezentovat stručněji a věnovat větší prostor dotazům.
- » Optimálně by schůzka **neměla přesáhnout 90 minut**.

Jak zorganizovat tlumočení?

- » Během schůzky se osvědčilo **utvořit skupinky rodičů podle jazyka**, každá skupinka je se svým tlumočnickem v jiné části místnosti. Doporučuje se konsektivní tlumočení (tj. přetlumočení vždy po několika větách nebo krátkých tematických úsecích).
- » Po delších tematických blocích je dobré nechat skupinkám **dostatek času** nejen na přetlumočení, ale také **na případné dovysvětlení a zodpovězení dotazů** rodičů.

Jaké informace rodičům předat?

Osvědčila se následující obsahová struktura:

- 1. Česká vzdělávací soustava** – MŠ, docházka možná od 2 (3) let, povinný předškolní rok (5 let), zápis do ZŠ, přípravná třída, odklad, 9 let povinná školní docházka (od 6 let), SŠ – maturitní a výuční obory, VOŠ/VŠ, rekvalifikační kurzy, vzdělávání dospělých.
- 2. Stravování ve školní jídelně**, platby.
- 3. Školní družina** – před i po vyučování, přihlášky, nutno vyjednat odchody, kroužky.
- 4. Organizace školního roku** – září až konec června, vysvědčení v pololetí a na konci školního roku, prázdniny, státní svátky, ředitelské volno.
- 5. Komunikace se školou** – žákovská knížka, omluvenky, notýsky, informace pro rodiče na stránkách Inkluzivní školy, kontakty na interkulturní pracovníky a tlumočnický tým – NPI ČR, ICP, InBáze, Charita ČR.
- 6. Třídní schůzky** – cca 4x ve školním roce, účast důležitá, termíny, možnost konzultačních hodin jednotlivých vyučujících.
- 7. Školní akce**, škola v přírodě, výlety – jsou součástí výuky.
- 8. Školní potřeby a pomůcky** – batoh, přezůvky, cvičební úbor a obuv, svačina, kufřík s výtvarnými potřebami, sešity, učebnice a cvičební sešity, překladové slovníčky na stránkách Inkluzivní školy.
- 9. Práva a povinnosti** – pravidelná kontrola prospěchu, docházky, tašky, aktuality školy, domácí příprava, dodržovat školní řád, plnit pokyny vyučujících, komunikace se školou.
- 10. Podpora žáků s OMJ ve škole** – podpůrná opatření, kurzy češtiny, plány podpory, individualizace vzdělávacích cílů a hodnocení, asistent pedagoga, doučování, kontakt na spolupracující PPP.
- 11. Organizace poskytující doučování pro žáky s OMJ** – META, InBáze, Člověk v tísni, CIC, Centrum demokratického vzdělávání, Nová škola, databáze lektorů soukromého doučování.

12. **Volný čas, kroužky** – napomáhají všestrannému rozvoji dětí, socializaci, neformálnímu kontaktu s češtinou, kontakty na volnočasová centra (DDM a další).
13. **Čeština jako druhý jazyk** – ideálně v době běžné výuky, pro začátečníky intenzivně, doučování, zajištění kurzů i mimo školu, kontakt na školu zajišťující bezplatnou jazykovou přípravu.
14. **Čeština online** – e-learningy: www.cestina2.cz, www.vcelka.cz, www.microsoft.com/cs-cz/p/zatracena-cestina, www.inkluzivniskola.cz/cestina-jazyk-komunikace/uzitecne-odkazy-online).

Jak nastavit efektivní spolupráci s rodiči?

- » Hned na začátku **domluvit s každým rodičem individuálně způsob komunikace, jaký mu vyhovuje** – někdo si rád v klidu přeloží informace zaslané emailem, jiný má čas si jen telefonovat, dalšímu vyhovují sms zprávy, jinému zápisy do komunikačního sešitu. Někteří rodiče spoléhají na automatické překladače (osvědčuje se ponechávat zprávy kromě překladu i v původním znění), jiní mají možnost nechat si informace od školy někým přeložit.
- » Vždy je důležité **komunikovat přímo s rodičem nebo zákonným zástupcem** a nenechávat komunikaci jen na příbuzném nebo rodinném známém. Zkušenosti učitelů jsou takové, že přímá komunikace s rodičem / zákonným zástupcem má vždy větší váhu. Pokud rodiče nemluví česky, je lepší si **zajistit profesionálního tlumočníka** než nechat tlumočení na rodinném známém (mohou informace zkreslovat, jejich tlumočení může být nepřesné).
- » Pro dlouhodobou spolupráci s rodiči je dobré domluvit se na tom, jak bude probíhat – **jak často, s čím vším se mohou rodiče na učitele obracet a s čím je naopak vhodné se obrátit spíše na sociální pracovníky neziskových organizací**. Je důležité, aby si učitelé i asistenti pedagoga hned zpočátku tímto způsobem vymezili své vlastní hranice, a předešli tak zahlcení ze strany „náročných“ rodičů a následnému vlastnímu vyčerpání.

TIPY Z PRAXE PRO ONLINE VÝUKU ŽÁKŮ S OMJ

ORGANIZACE ONLINE VÝUKY

- » Osvědčuje se **kombinace online lekcí a osobního setkávání v rámci individuálních konzultací** (učitel–žák), ideální je se takto individuálně setkávat se všemi dětmi s OMJ. Praktické je také zvát si na individuální konzultace **sourozence**, byť chodí do odlišných ročníků – ušetří čas učiteli.
 - Využití individuálních konzultací – pomoc s úkoly, doučování, příprava na testy, procvičování češtiny, u prvňáčků trénink čtení a rozvoj slovní zásoby, pro žáky 2. stupně konzultace k pracovním listům v odborných předmětech.
- » Důraz na **individuální podporu dětí i v online režimu**, nad rámec společných hodin se třídou.
 - Může pomoci asistent pedagoga.
 - Individuální podpora jednomu dítěti i práce s menšími skupinkami.
 - **Ve skupinkách pracují děti, které spolu „kamarádí“** – podpora socializace i efektivní způsob, jak zapojit dítě s OMJ.
- » **Online lekce** jsou náročné, osvědčuje se je **zkrátit**, zejména pro mladší ročníky, například 3 hodiny online denně v blocích po 20–30 minutách s přestávkami, **kombinovat se zadáváním offline i online úkolů na doma**.
- » Zadávání úkolů žákům s OMJ je třeba **jasně definovat, strukturovat a fázovat** (po jednotlivých krocích).
- » **Koordinátor inkluze / učitel ČDJ individuálně spolupracuje s ostatními učiteli** a domlouvá se s nimi na způsobu výuky dětí s OMJ, způsobu zadávání úkolů a jejich počtu tak, aby děti nebyly zahlceny. Některé úkoly lze zadat jen na dobrovolné bázi.

UZPŮSOBNÍ METOD VÝUKY

- » Důraz na **rozvoj měkkých dovedností** – IT gramotnost, schopnost poradit si v nové situaci, samostatnost i schopnost spolupráce v týmu.
- » Také důraz rozvoj jazykových dovedností – vznikají nové komunikační situace, při nichž **aktivní naslouchání a porozumění** mají ještě větší význam než kdy jindy.
 - Z toho plyne i větší důležitost ověřovat si porozumění u dětí.
 - Důraz na komunikační složku jazyka.
- » Při rozvoji jazykových dovedností **důraz na komunikaci** – od témat důležitých pro komunikaci se odvíjí výuka slovní zásoby a gramatiky, které jsou vždy zasazeny do komunikačního rámce určitého tématu.
- » Význam **čtení i poslechu** pohádek, příběhů pro rozšiřování slovní zásoby i zdokonalování jazykových dovedností.
- » Vyhledávání **témat dle zájmu dětí**, aby byly motivovány – fungují témata, k nimž děti mají nějaký pozitivní emocionální vztah.
- » Využívání **interaktivních materiálů a materiálů s bohatou vizuální oporou** – videí, obrázků, fotografií.
- » Práce se **zjednodušenými, zkrácenými texty**.

Příklad komunikačního přístupu ve výuce ČDJ – na téma PES

Cíle lekce: Žáci sdílí obrázky psů, popisují je a vyjadřují, kteří se jim líbí a kteří nikoliv. Následně zdůvodňují, proč se jim jednotliví psi líbí/nelíbí. Dále vyjádří, které aktivity by mohli se psy na obrázcích dělat, kam by s nimi mohli jít.

Jazykové cíle: Rozšíření slovní zásoby (přídavná jména – jací mohou být psi, slovesa – aktivity se psem, části těla psa, pro pokročilejší i rasy psů), vyjadřování libosti/nelibosti (*Tento pes se mi nelíbí.*), procvičování vedlejších vět příčinných (*Tento pes se mi líbí, protože...*), procvičování časování sloves *být* a *mít* v přítomném čase (*Tento pes je velký/malý. Tento pes má dlouhé/krátké nohy.*), procvičení kondicionálu (*S tímto psem bych šel na procházku.*).

JAK PODPOŘIT PSYCHICKOU POHODU DĚTÍ V DOBĚ ONLINE VÝUKY

» Vnímáme zdravotní i psychický stav dětí, reagujeme na něj a snažíme se příliš je nezatěžovat technikou.

- Poskytujeme dětem **individuální psychickou podporu**, individuální konzultace.
- Nenutíme děti sledovat obrazovku, pokud jsou z techniky unavené, bolí je oči apod. Můžeme je například vyzvat, aby se otočily zády k obrazovce a jen poslouchaly.

» Při online výuce **tematizujeme prožívání dětí** – co v těchto dnech prožívají, jaké mají pocity a jak je v tom můžeme podpořit.

- **Pravidelně se ptáme dětí, jak se cítí, co potřebují.** Dáváme dětem prostor sdílet zážitky, emoce (např. povídání a naslouchání v ranním kruhu, zpracování osobních témat kreativní formou – literární, výtvarnou, hudební aj.).
- **Zaměřujeme se na pozitiva** – společné hledání toho, co nám pomáhá cítit se dobře.

» Je vhodné **podporovat děti, aby si spolu povídaly** (v online prostoru i mimo něj) nebo aby se ve dvojicích či malých skupinkách setkávaly venku.

- Po skončení online lekce můžou děti zůstat připojené, aby si popovídaly, ukázaly si své mazlíčky, sourozence atd., učitel se odpojuje.
- Můžeme děti s OMJ cíleně propojit s jinými dětmi a podporovat je v tom, aby spolu ve dvojicích chodily ven.

» Můžeme s dětmi i jejich rodiči chodit na **společné procházky**, například společné „venčení“ domácích mazlíčků.

Osvědčuje se také motivovat **děti** tím, že ony samy **dostanou za úkol naučit něco učitele nebo asistenta**. Zvýší to jejich sebedůvěru a motivuje je to k větší kreativitě. Pomůže to i prohloubit jejich důvěru vůči učiteli/asistentovi a zlepšit jejich vzájemnou spolupráci.

Osvědčené online nástroje

Pro zadávání a zpětnou kontrolu úkolů:

- » **Google Classroom, Bakaláři.**

Pro online setkávání:

- » **Google Meet, Zoom, Microsoft Teams, Messenger, Webex, Skype.**

Namísto flipchartu/tabule:

- » Sdílený **Google dokument**.
- » **Jamboard:** <https://jamboard.google.com/>.
- » Lze využívat i Jamboard v Google Meet (videonávod: <https://www.ucimeonline.cz/courses/37-google-meet-a-jamboard-pro-zacatecniky/>).

Pro tvorbu kvízů a testů, procvičování učiva, slovní zásoby apod.:

- » **Kahoot:** [Kahoot! | Learning games | Make learning awesome!](https://kahoot.com/)
- » **Flippity:** <https://www.inkluzivniskola.cz/flippity>.
- » **Wordwall:** [Wordwall | Create better lessons quicker.](https://www.wordwall.net/)

Pro prezentaci vlastní tvorby žáků, vrstevnické hodnocení:

- » Pomáhá rozvíjet argumentaci žáků i jejich sebehodnocení.
- » **Linoit, Padlet, Canva.**

Pro online výuku ČDJ:

- » **Práce s korpusem** – např. podstatná jména včetně skloňování, příklady využití v kontextu, příklady adjektiv, příklady slov podobného významu, praktické využití: <https://korpus.cz/>.
- » **Obrázkové učení** – pro děti, které se učí číst, ale ke konci učebnice se dají využít texty i pro starší žáky, kteří musí přemýšlet nad slovy. Trénují nejen slovní zásobu, ale i jak se slovo vysloví gramaticky správně: <https://www.inkluzivniskola.cz/zdroje-inspirace/obrazkove-uceni>.
- » **Prázdninová škola češtiny** – výhodou této učebnice je, že v ní mohou psát a kreslit – zapnu v PDF souboru znak tužky (ukázáno ve videu) a spojují obrázky se slovy či dopisují slova podle toho, jak mi je diktují žáci: <https://www.inkluzivniskola.cz/prazdninova-skola-cestiny>.
- » **Nečtu, nepíšu, učím se česky** – ideální pro děti, které ještě neumí číst: <https://www.inkluzivniskola.cz/pracovni-sesit-nectu-nepisu-ucim-se-cesky>.

- » **1,2,3,4,5 česky umím s Fidem hned** – skvělá učebnice nejen díky svým obrázkům, ale také pro lektory: ke každé lekci je krátký popis, jak s dětmi pracovat. V publikaci jsou obsaženy i básničky, písničky a nápady na pohybové aktivity, které se dají převést do online podoby: <https://www.inkluzivniskola.cz/1-2-3-4-5-s-fidem-umim-cesky-hned>.
- » **Můj první pracovní sešit z ČJ** – opět spousta obrázků: <https://www.inkluzivniskola.cz/zdroje-inspirace/muj-prvni-pracovni-sesit-z-cj-pro-zaky-cizince>.
- » **Levou zadní I.** – určeno pro větší děti, tato učebnice sice není dostupná v online verzi, ale mohu z ní využít poslechy (např. na výslovnost), manuály a e-learning: <https://ceskylevouzadni.cz/download/>.
- » **Obrázkové čtení** – pokud nenajdu nic v učebnici, lze zadat do Googlu takto samostatně a zobrazí se pracovní listy: https://www.google.com/search?q=obr%C3%A1zkov%C3%A9+%C4%8Dten%C3%AD&rlz=1CANHHD_enCZ901CZ901&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=2ahUKEwiO9Pi-wdLsAhWQGuwKHTAODYoQ_AUoAXoECAwQAw&biw=1366&bih=649#imgsrc=tS_0sE3ZSJ5F2M.
- » **Blog pro Šíšu** – určeno pro autistické děti, ale vzhledem k názornosti využívám ráda pro žáky s OMJ – básničky a pohádky jsou převedeny do obrázkové formy: <https://cz.pinterest.com/pin/688769336755683478/>.
- » Odkaz na pohádky <https://cz.pinterest.com/pin/289637819780397513/>.
- » **Nápady pro Aničku** – na této stránce naleznete spoustu pracovních listů, které se dají využít: <https://www.napadyproanicku.cz/pracovni-listy-a-sablony/pracovni-listy>.
- » **Česky s vlaštovkou** – pro větší děti, zde doporučuji skládání vlaštovky a povídací bingo <https://www.inkluzivniskola.cz/cesky-s-vlastovkou>.
- » **Povídání o obrázku** – pokud v učebnici nenajdu vhodný obrázek, vždy mohu vyhledávat v Googlu. Povídám si o obrázku, pokud mi zbývá pár minut do konce hodiny a není čas začít nové téma: <https://www.puzzle-puzzle.cz/trefl-harmonie-lesa-d4285/>.
- » **E-learningové aplikace** – nespolehám na to, že si žák sám doma procvičuje český jazyk v aplikacích, a proto je ráda zařazuji do výuky – např. po probrané lekci. Přihlásím se do aplikace, sdílím obrazovku a klikám podle toho, co mi žáci říkají: www.cestina2.cz.